

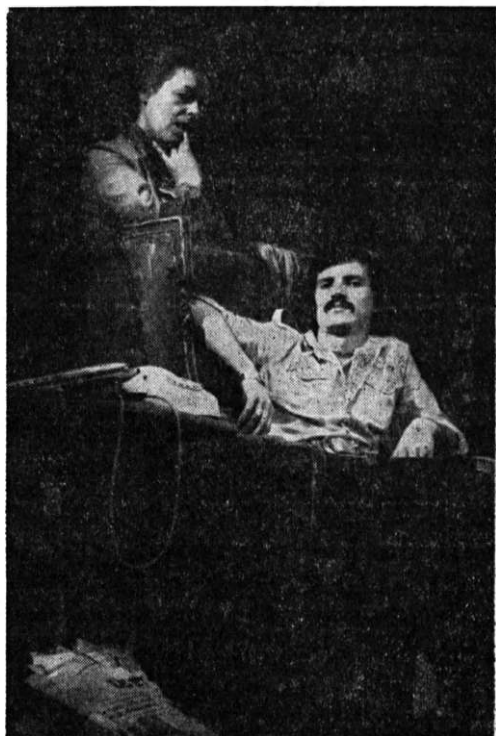
CRONICĂ DRAMATICĂ

PIESA ROMÂNEASCĂ ÎN PREMIERĂ

EXCURSIA

de Th. Mănescu
pe două scene

■ TEATRUL DRAMATIC
„BACOVIA” DIN BACĂU

Cătălina Murgea (Mama) și Ștefan Hagimă (Fiul)

Data premierei : 20 mai 1976.
Regia : ZOE ANGHEL-STANCA.
Scenografia : ȘTEFAN GEORGESCU.
Distribuția : LIVIU MANOLIU (Tatăl) ; CĂTĂLINA MURGEA (Mama) ; ȘTEFAN HAGIMĂ (Fiul).

Printre cele mai interesante lucrări dramatice ale acestei stagiuni se numără *Excursia* de Theodor Mănescu, prezentată în premieră pe țară la Bacău. Este cea mai bună piesă a harnicului dramaturg, semnul maturității sale creatoare ; mai mult, este un punct de cotitură în creația sa, pentru că, păstrând fermitatea ideologică a poziției sale deschis declarate, Theodor Mănescu își reevaluează mijloacele, renunțând la procedeele care-i complicau scrisul (și, uneori, îl împovărau), alegând căi mai limpezi și, implicit, mai eficace.

Cum spuneam, însă, substanța rămâne densă. Ideile sporesc în greutate, pentru că gândirea autorului se plasează, nemijlocit, în miezul însuși al preocupărilor majore, inspirația sa fiind, de fapt, ecoul problemelor care îl (și care ne) frământă. Printre ele, mai mult ca oricând, problema patriotismului, înnobită de conținutul nou, superior, al dragostei de patrie și al slujirii patriei socialiste.

Pe o schemă dramatică simplă, autorul face să se înfrunte două atitudini fundamentale și neîmpăcat antagonice : atitudinea celui care se leapadă de țară și, printr-un act de trădare, decide să se pună în slujba celui care plătește mai gras, atitudinea celui călăuzit de dictonul „ubi bene, ibi patria”, pe de o parte ; și atitudinea celui pentru care rațiunea de a exista izvorăște din sentimentul că nici un preț nu poate răscumpara dezrădăcinarea, că nicăieri în lume nu

te poți împlini, că destinul omului se decide numai în armonie cu destinul patriei, pe de altă parte. Dar asta nu e totul. În *Excursia*, Tatăl, om de știință, își argumentează, în fața Fiului, decizia de a face din voiajul la Paris o călătorie cu un singur sens. Tatăl înfruntă nu numai o atitudine contrarie declarată, ci și o contraacțiune nimicitoare. Fiul se opune acestei plecări (care echivalează cu cea mai înaltă trădare) cu toată ființa lui, recurând la argumente extreme. Atitudinea Fiului e o atitudine activă, dictată de o conștiință de tip superior. Iată de ce cred că definirea celor două poziții e considerabil îmbogățită în interes de modul cum acționează Fiul în această împrejurare. De fapt, spre meritul piesei, Fiul, acest personaj exemplar, reprezentativ pentru tinăra generație, e încă de la început în ofensivă. Chiar și atunci când se joacă de-a cel-care-vrea-să-fugă-din-țară, nu o face decit pentru a smulge o taină părinților lui, pentru a afla cu certitudine ceea ce doar bănuise, pentru a stabili cu precizie cât e spirit de aventură și cât trădare în ce urmează să înfăptuiască Tatăl. E un început de atac prin învăluire, care continuă cu o ofensivă frontală, argumentele și contraargumentele încrucișându-se fără menajamente. Tatăl înfățișează puncte de sprijin în favoarea opțiunii sale, care tin să aibă aparența justității. Dar este justetea unui om vanitos, carierist și egoist, pentru care nu există nimic altceva decit parvenire. Clădit pe nisip, sistemul lui de argumente, oricâtă aparență de trănicie ar avea, se năruie, pentru că judecata lui elimină două elemente esențiale: datoria patriotică a omului de știință român și viitoarea lui situație de *métèque*, de slugă, fie și copios răsplătită. Nu o țară, nu un popor au nevoie de el și-l asimilează, ci o firmă oarecare, dintr-o altă țară decit a lui, o firmă în suferință, probabil, de pe urma hemoragiei de inteligență care a minat atâtea creiere fără conștiință dintr-o țară în alta. Tatăl (pe care putem să-l credem valoros om de știință sau, pur și simplu, util) are un punct de vedere găunos și șubred, dezvăluit în toată urțenia lui morală de Fiul ale cărui poziții sînt ferme, ale cărui argumente au o valoare oarecum abstractă, dar mai bogată, mai pură, mai prețioasă. Cum să definești împlinirea ta ca om într-altfel decit înăuntrul îndatoririlor tale cetățenești? Cum să-ți închipui existența altundeva decit în propria ta țară? Sînt două milenii de cînd Titus Livius își mărturisea dragostea de țară astfel: „Oare nimic nu ne leagă de solul patriei, de pămîntul acesta pe care-l numim mama noastră?... Cînd eram în exil îmi apărea în mînte patria mea și mi se perindau în fața ochilor : și colinele, și cîmpiile, și Tiburul, și împrejurimile cu care se obișnuisera ochii mei, și acest cer sub care mă născusem și crescusem“. Ce distanță între „Patria

e acolo unde-mi-e bine“ și această fierbinte mărturie ! Aceeași, între argumentele Tatălui, grele cit teancul de bani cu care se lasă cumpărat, și gîndul Fiului, care exprimă conștiința unui întreg popor : „În punctul cel mai înalt al sistemului meu de valori, eu situez patria !“

Ar fi de observat că prima parte a piesei, în care conflictul se anunță și se pregătește, în care Fiul are să se confrunte doar cu opiniile, nu prea personale și nici prea convinse, ale Mamei, se întinde pe un timp scenic prea mare, cu atît mai mult cu cît priceperea autorului face să ne sporească mereu interesul față de adevărata confruntare. Finalul piesei e, la rîndu-i, inutil complicat ; față de marea întrebare pe care autorul ne-o pune și căreia fiecare dintre noi e liber să-i găsească răspunsul, își au loc și cîteva nedumeriri, în fața cărora rămînem mai mult sau mai puțin indiferenți. Spectacolul, realizat de Zoe Anghel-Stanca, e sub toate raporturile satisfăcător. În decorurile lui Ștefan Georgescu, sugerînd o încăpere austeră, rece, străină, neprimitoare, fără căldura căminului, evoluează : Fiul — Ștefan Hagimă, mai nesigur în prima parte și inutil agitat într-un fel de încercare de a juca tineretea eroului său, care, de fapt, e a lui proprie ; dar sincer, înflăcărat, convingător în partea a doua ; Tatăl — Liviu Manoliu, actor de vrednică atenție, dezvăluind treptat și cu pricepută măsură caracterul josnic al personajului său ; în sfîrșit, Mama — Cătălina Murgea, buimăcită, dezorientată, agitată, sfișiată de sentimente contradictorii, foarte bună ; o treime care a servit cît se poate de bine această piesă, pentru reprezentarea căreia Teatrul „Bacovia“ merită toate felicitările.

Virgil Munteanu

■ A.T.M.

Data premierei : 23 iunie 1976, la Teatrul „Ion Creangă“.
 Regia și scenografia : ION COJAR.
 Costume : MIRCEA RIBINSKI.
 Distribuția : DINA COCEA (Mama) ; ION LUCIAN (Tatăl) ; ADRIAN PINTEA (Fiul).

Pentru versiunea bucareșteană a *Excursiei*, avem a mulțumi A.T.M., binevenitei sale inițiative, de a împlini, acum, la încheiere de stagione, repertoriul teatrelor din Capitală cu o lucrare de vădit actuală (ceea ce nu înseamnă numai circumstanțială) semnificație.